

Verbien piiloderivaatiosta

Sananmuodostusopissa derivaatio on prosessi, jonka avulla kielessä jo olevista sanoista johdetaan uusia sanoja. Suomen kielessä prosessin tunnusmerkkeinä on totuttu pitämään erilaisia suffikseja, jotka luokitellaan kaksiportaisen systeemin mukaan denominaalisiin ja deverbaalisiin, nomini- ja verbisuffikkeihin.

Tämän tunnusmerkillisen derivaation ohella on kuitenkin myös tunnusmerkitöntä, joka ilmenee sanan syntaktisesta ja semanttisesta käyttäytymisestä. Valaisevinta materiaalia tässä suhteessa tarjoavat finiittiverbit, jotka kannattavat syntaktista jaksoa ja hallitsevat erilaisia nominikategorioita. Viimeksi mainitut muodostavat verbin kehyspiirteistön. Sanakirjaa selailemalla jo havaitsee, miten sama verbi on sovellettavissa erilaisiin kehyspiirteisiin. On nurinkurista, että sellaiset ilmaukset kuin *Riitta laski korin maahan*, *Aurinko laski mereen* ja *Roope laski rahojaan* kuuluvat saman verbin variaatioihin, kun taas *Roope laskeskelii rahojaan* edustaa eri verbiä. Jo pintakieliopin keinoin on todettavissa, että kaksi viimeksi mainittua esimerkkiä sijoittuvat samoihin kehyksiin.

Piiloderivaatio tapahtuu pinnan alla hyvinkin monimutkaisten kytkeytymisien ja sulautumisien vaikutuksesta. Näkyvän johdinsuffiksin esiintyminen ei tietenkään sulje pois piiloderivaatiota, eikä toisaalta näkyvällä suffiksilla aina tunnu olevan minkäänlaista funktiota, esim. *vierrä* ja *vieriä*, *oppea* ja *oppia*. Tarkasteluni kohteeksi otin kuitenkin vain ainakin näennäisiä kantaverbejä, sammuneet suffiksit kun saattaisivat jossakin vaiheessa osoittautua elinkykyisiksi:

ahtaa	ajaa	alkaa	antaa
elää	estää	hakea	hiihtää
hoitaa	hokea	imeä	iskeä
itkeä	jakaa	jaksaa	jatkaa
jauhaa	johtaa	joutaa	juoda
juosta	jäää	kaataa	kaivaa
kalvaa	kantaa	kasvaa	kestää
kiistää	kiittää	kiittää	kitkeä

kokea	koskea	kuivaa	kulkea
kuolla	kuulla	kylmää	kyteä
kytkeä	käskeä	kätkeä	käydä
kääntää	lappaa	laskea	laulaa
lentää	liittää	lukea	luoda
luulla	lypsää	lyödä	lähteä
löytää	maksaa	mennä	myydä
naida	nauraa	niellä	niittää
nousta	noutaa	nuolla	nylkeä
nähdä	olla	ostaa	ottaa
painaa	paistaa	pälaa	panna
peittää	pestä	pettää	piestä
piillä	pitää	pohtaa	polkea
potea	puida	pukea	purkaa
purra	puskea	päteä	päästä
raataa	saada	sataa	sietää
soida	sulaa	sulkea	suoda
surra	sylkeä	syödä	syöstä
särkeä	tappaa	tehdä	tukea
tulla	tunkea	tuntea	tuoda
tuulla	uida	valaa	vetää
viedä	vierrä	voida	vuolla

Näiden 120 kantaverbin joukossa on varmaan joitakin vanhoja TA-johdoksia. Toisaalta olen tarkoituksellisesti jättänyt pois eräitä kantaverbejä, jotka vanhentuneina tai ylätyylinä tai murteisina eivät kuulu yleiseen kielenkäyttöön. Jotkut harvinaisehkot ovat mukana, koska edustavat erikoistyyppiä. Monet johdotukset, joiden kantaa nyky-suomessa ei lainkaan esiinny, ovat kantaverbiin verrattavia, esim. *istua, seisoa, soutaa*. Selvyden vuoksi olen kuitenkin jättänyt ne sivuun. Osoituksena sammuneen johtimen mahdollisesta piilovaikutuksesta verrattakoon toisiinsa synonyymiverbejä *rikkoo* ja *särkeä*. Ne eivät täydellisesti kata toisiaan, näennäisesti samoissa piirrekehysissä: voitaneen todeta, että joku *rikkoo ruukkua* (jatkuvasti) *kuusi tuntia*, mutta ei **särkeä ruukkua kuusi tuntia*. Edellisen verbin sammuneella frekventatiivijohtimella saattaa olla osuutta asiaan.

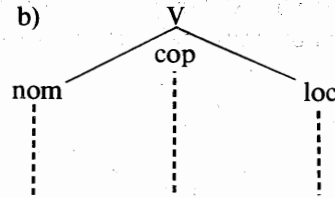
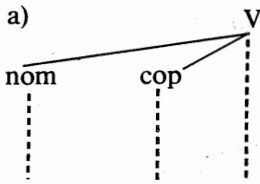
Luetelluista verbeistä kahdeksalla on rinnallaan samankantainen nomini: *kiistä-* (kiista), *nai-* (nainen), *kuiva-*, *kylmä-*, *sula-*, *sylke-*, *tuke-*, *tuule-*. En katso kumpaakaan kategoriaa sinänsä toisensa kantatyyppiksi, sillä eihän nomineja voinut olla ennen kuin oli verbejä ja päinvastoin. Alemmalla tasolla ambivalentteja ovat verbit, jotka sanakirjan mukaan esiintyvät sekä transitiiiveina että intransitiiveina. Näihin kuuluvat esim. *lappaa*, *laskea*, *paistaa*, *syöstä*, *tunkea*, mutta myös yleensä transitiiiveiksi leimatut *antaa*, *heittää*, *kantaa*, *puskea*. Transitiiiviverbien ryhmässä ovat moniselitteisiä mm. *maksaa* ja *painaa*.

Koska sama verbi soveltuu useaan erilaiseen kehykseen, olisi tietenkin mielenkiintoista selvittää, mikä kehyspiirteistö on primaari ja

miten johdokset siihen suhtautuvat. Tämä ei kuitenkaan läheskään aina ole pääteltävissä. Sen vuoksi onkin antoisampaa hahmotella derivaatiomekanismin kulkua ja eritasoisten ilmiöiden nivoutumista toisiinsa.

Yleismääritelmän mukaan lauseessa sanotaan jostakin jotakin. Jos lause riisutaan epäolennaisista lisistä ja päädytään proposition ja ytimen asteelle, jää kuitenkin jäljelle tosiasia, että kielellinen ilmaus syntyy kun jokin tilanne aktuaalistetaan ja puetaan artikuloituun asuun: Tapahtuman pohjana voi olla pelkkä identifiointi: jokin tunnustetaan. Täten voidaan ajatella tultavan nominaalilauseeseen: jokin on jokin tai jonkinlainen. Tunnistaminen voi olla sidoksissa myös paikkaan: jokin on jossakin, jolloin päädytään verbaalilauseeseen. Molemmille ilmauksille on yhteistä se, että ne ovat jähmeitä, paikallaan pysyviä ja ilmentävät siis statiivisuuden piirrettä. Pinta-asussa nominaalilauseeseen kuuluu suomen kielessä kopula, joka merkitsee neksuksen rajaa. Kopula sijoittuu myös statiiviseen verbaalilauseeseen, mutta siinä se saa verbin luonteen, koska se saa olosijamuotoisen adverbiaalimääritteen.

Nämä lauseiden perustyyppit ovat varsin läpinäkyviä, sikäli että niiden edustamien jaksojen piilokategoriat ovat pinnallakin tunnistettavissa: nominaalilause hallitsee nominatiivin kategoriaa, statiivinen verbaalilause nominatiivin ja lokatiivin kategoriaa:



Nominaalipredikaation perustana on adjektiivi tai substantiivi, statiivisen verbaalipredikaation kehyspiirteitä kuvastavat luettelon kanta-verbistä *olla* ja määrätapauksissa myös sen semanttisesti värikkäämmät synonyymit *elää* ja *kyteä*.

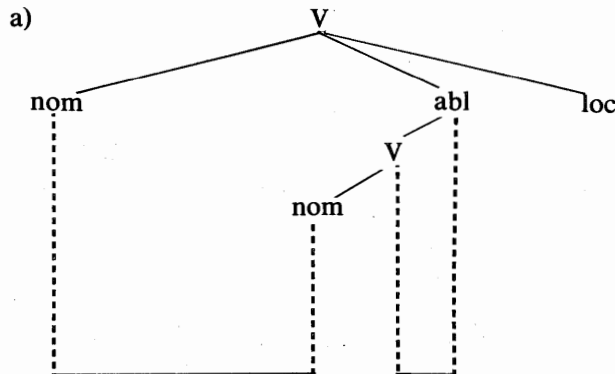
Katson, että jompikumpi näistä kahdesta perustyyppistä sisältyy kaikkien verbiesiintymien derivaatioon. Verbien kehyspiirteet ovat eritasoisten predikaatioiden tulosta, mutta pohjalla on joko nominaalipredikaatio tai statiivinen lokatiivipredikaatio. Yhteistä näille on pinta-tasolla näkyvän verbin muodollinen osuus. Nominaalipredikaatiossa esiintyy kopula ja verbaalipredikaatiossa semanttisesti tyhjä kopula-

verbi; verbaaliseksi ilmauksen tekee sidonnaisen adverbiaalisen sijapäätte.¹

Vastakohtana statiiviselle predikaatiolle on dynaaminen predikaatio. Dynaaminen nominaalipredikaatio on käsitteenä paradoksaalinen, sillä adjektiivi tai substantiivi predikaattina on ilman muuta statiivinen, muuttumatonta tilaa ilmaiseva. Sellainen lause kuin *Puuro tuli mustaa* näyttäisi tarjoavan esimerkin dynaamisesta nominaalipredikaatiosta. Siinä kuitenkin predikaatti pysyy muuttumattomana, sen sijaan kopula liikkuu aivan kuin predikaatin sisällä, ja lopputuloksena on uudenlainen tila. Kyseessä on itse asiassa kolminkertainen predikaatio:

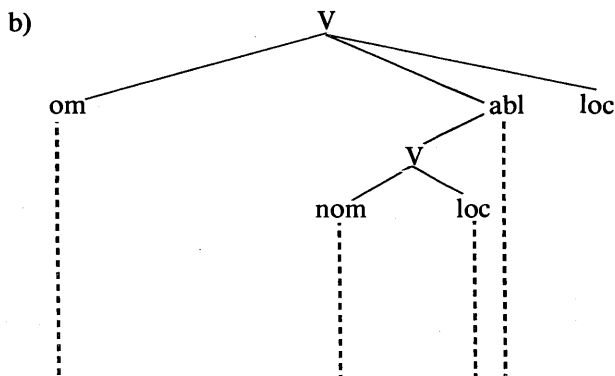
(oli) mustaa
tuli
Puuro (oli)

Dynaaminen predikaatio sisältää nominatiivin ja lokatiivin ohella myös ablatiivikategorian. Viimeksi mainittu edustaa liikkeelle panevaa tekijää. Se on antonyymisuhteessa lokatiiviin, ja siten se ilmaisee statiivisen nominaali- tai verbaalipredikaation vastakohtaa, tilan häiriintymistä.² Ablatiivin parina on dynaaminen lokatiivi, ja yhdessä ne merkitsevät liikkeen ääripisteitä: ablatiivi lähtö-, lokatiivi päätepistettä. Liike voi olla sisäistä, jolloin se kuvaa muuttumista tilasta toiseen tilaan, tai ulkoista, jolloin se tarkoittaa siirtymistä paikasta toiseen. Edellisessä tapauksessa dynaamisen predikaation alempana predikaationa on nominaali-, jälkimmäisessä verbaalipredikaatio:



¹ John M. Anderson The Grammar of Case 88, Paavo Siro Sijakielioppi 63.

² Anderson mt 120.

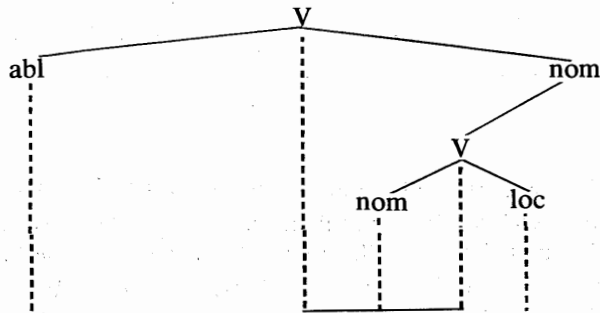


Lokatiivista alatyyppejä voivat edustaa sellaiset verbit kuin *uida*, *tulla*, *lentää*, *kulkea* (Puu ui/tuli rantaan. Lehti lensi puusta maahan. Sana kulki mieheltä miehelle/miehestä mieheen.). Nominaalityyppiin pohjautuvat predikaatioissaan esim. *kasvaa*, *palaa*, *sulaa*, *tulla* (Pekka kasvoi/tuli aikuiseksi. Talo paloi poroksi. Lumi suli sohjoksi.). Kuten näkyy, eräät verbit soveltuvat kumpaankin ryhmään. Kun statiivisen predikaation verbi identifioi nominatiivin, sitä hallitsevan dynaamisen predikaation ablatiivi osoittaa, että identifikaatio ei enää pidä paikkaansa. Lokatiivisuhteeseen perustuvat dynaamiset predikaatit ilmaisevat liikuntaa, paikan tai olotilan muutosta ja reaalistavat piilokategoriansa ns. lokaalisten tai possessiivisten paikallissijojen avulla. Nominaalipredikaatiota hyödyntävät verbit taas ilmaisevat sisäisen tilan ja olemuksen muutosta ja tuovat pintarakenteeseen predikatiivisuhteen tulosijan, translatiivin. Koska ablatiivi sattuu alemman ja ylemmän predikaation nivelkohtaan, se harvoin näkyy pintakieliopin tasolla yhdessä dynaamisen lokatiivin kanssa: *Pekka kasvoi lapsesta aikuiseksi* on semanttisesti redundanttinen: aikuiseen sisältyy lapsi. Verbit *kasvaa* ja *tulla* saattavat esiintyä pintarakenteessa myös pelkän ablatiivin seurassa: *Pekasta tuli aikuinen*. Siinä dynaamisen tason lokatiivi on sulautunut nominatiiviin, joka puolestaan edustaa upotetta Pekka — aikuinen, siis nominaalipredikaatiota.

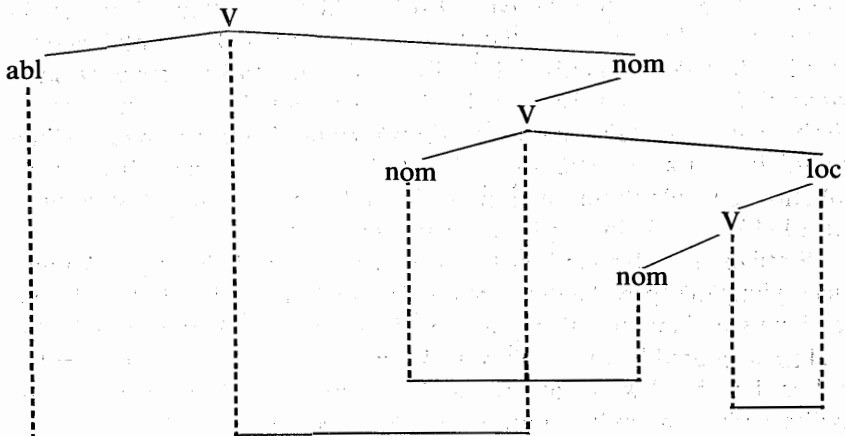
Statiivisen ja dynaamisen tason lisäksi verbien derivaatioon kuuluu vielä ylimpänä predikaatio, jota voisi nimittää efektiiviseksi, koska se ilmaisee lähinnä alempaan predikaatioon vaikuttavan tekijän. Efektiivinen predikaatio sisältyy kaikkien verbien derivaatioon kopulaa ja kopulaverbiä lukuun ottamatta. Dynaaminen predikaatio sen sijaan useilta verbiesiintymiltä puuttuu. Tästä seuraa, että efektiivinen predi-

kaatio voi määrätapauksissa sijoittua myös suoraan statiivisen predikaation yläpuolelle.

Tällaisissa tapauksissa efektiivinen predikaatio ilmaisee tekijän tai syyn, jonka ansiosta statiivisen predikaation tarkoittama tila tai ominaisuus pysyy muuttumattomana. Kantaverbeistä efektiivis-statiivisiin kehyksiin soveltuu *pitää* (Pekka pitää koira kopissa. Pekka pitää koira viisaana.). Efektiivisessä predikaatiossa edustaa vaikuttavaa yksikköä ablatiivi, vaikutuksenalaista nominatiivi:

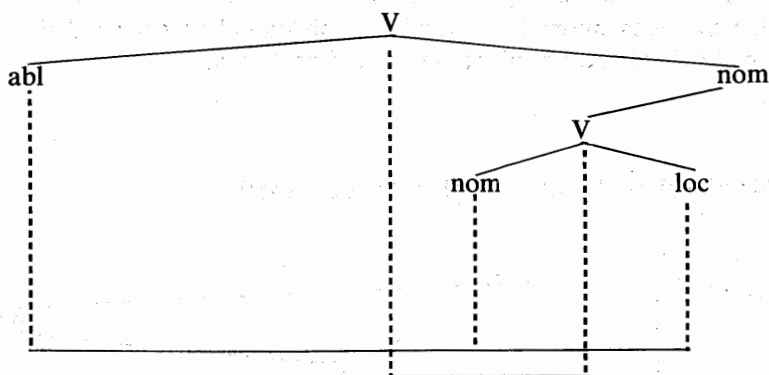


Jälkimmäinen esimerkki (Pekka pitää koira viisaana) eroaa edellisestä alemman predikaation osalta. Kuten pintatasostakin selviää, ilmaus rakentuu pohjimmaltaan adjektiiviseen predikaatioon. Efektiivinen predikaatio kuitenkin voi sijoittua vain lokaalisen statiivisen predikaation yläpuolelle, joka tässä toimii eräänlaisena välittävänä tasona:



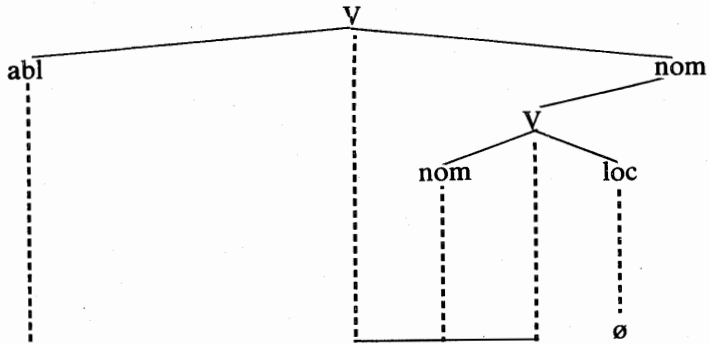
Tässä yhteydessä tarjoutuu pohdittavaksi kysymys, voivatko kaksi statiivista tasoa esiintyä päällekkäin ilman ylintä efektiivistä predikaatiota (Isä oli kaupungissa poliisina). Johdosverbeistä mainittuihin kehyksiin soveltuvat esim. *toimia* tai *pysyä*, jotka ovat refleksiivis-kausatiivisia, ts. sisältävät ajatuksen, että joku vaikuttaa omaan itseensä. Koska sellainenkin ilmaisu kuin *Ole lujana!* selviytyy imperatiivikokeesta, on pääteltävissä, että eräiden verbien derivaatioprosessissa efektiivisen tason ablatiivi ja statiivisen tason nominatiivi fuusioituvat ja tuloksena on refleksiivis-statiivinen ilmaisu.³

Pekka pitää koiraa viisaana ilmaisee tunnetta, mielipidettä, joka esitetään jatkuvana tilana. Vastaavanlainen staattisuus sisältyy myös verbien *surra*, *sietää*, *tuntea* kehyspiirteisiin. Imperatiivikoe on näiden verbien suhteen epätydyttävä. *Tunne itsesi! Älä sure, sielu surkea!* ovat käypää kieltä, mutta ehkäpä optatiiveja pikemminkin kuin imperatiiveja. Silti efektiivisyyden piirre sisältyy niidenkin derivaatioon, tosin sulautuneena alemman kerroksen lokatiivisuuteen, joka tulee permutaation vaikutuksesta pinnalle subjektina:



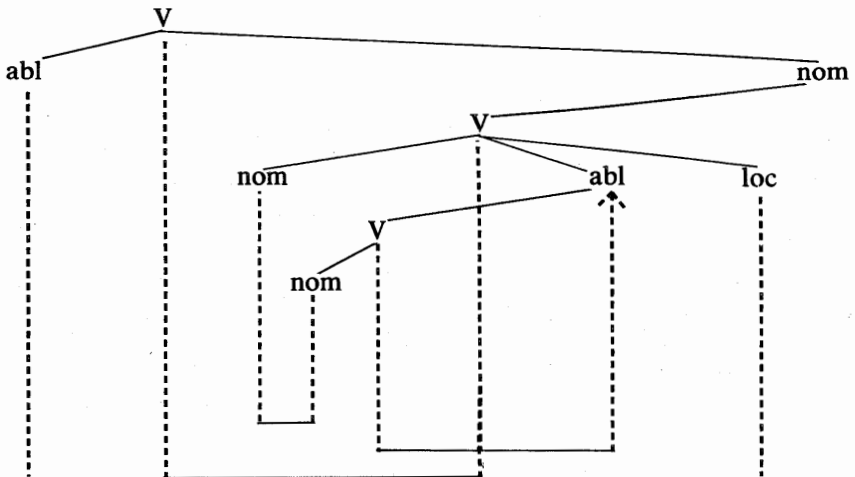
Efektiivinen predikaatio voi hallita sellaistaakin statiivista verbaali-predikaatiota, jossa lokatiivi jää tyhjäksi, ts. ilmauksen statiivisuus on implikoitunut, vaikka varsinainen paikan ilmaisin puuttuu. Näihin kehyspiirteisiin soveltuvat erinäiset tulokseen johtamatonta eli irresultatiivista tekemistä ilmaisevat verbit: *hokea*, *itkeä*, *kiittää*, *laulaa*, *nauraa*. Niiden derivaatio on seuraavanlainen:

³ Anderson mt 41.

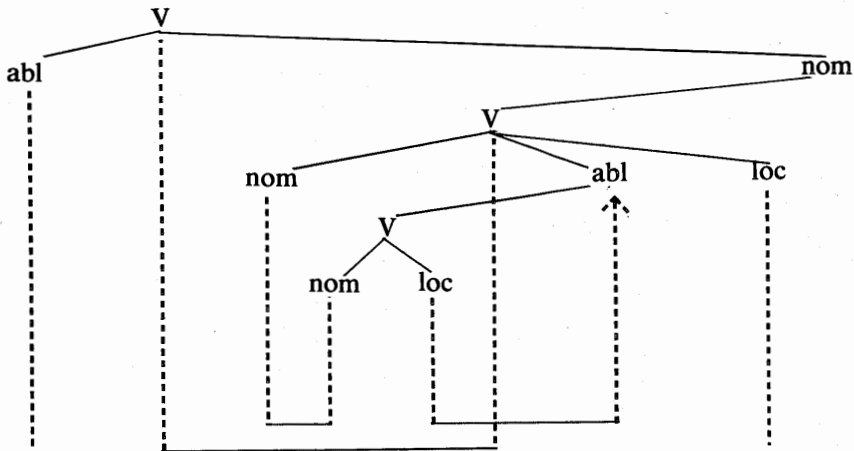


Edellisestä selviää, että vain nominaalipredikaatio ja kopulaverbiin pohjautuva lokatiivinen predikaatio voivat yksinään esiintyä jakson kannattajina. Toisen ryhmän muodostavat ne tapaukset, joissa verbin derivaatioon kuuluu kaksi predikaatiota: statiivinen ja efektiivinen; alempi predikaatio saattaa olla jopa kaksinkertaisesti statiivinen. Vihdoin on myös verbejä, jotka sisältävät kolme erilaista predikaatiota: statiivisen, dynaamisen ja efektiivisen. Johdonmukaisimpana derivaatio-prosessi näkyikin kolminkertaisessa predikaatiossa:

a) Nominaalipredikaatioon pohjautuva derivaatio



b) Lokatiivipredikaation pohjautuva derivaatio



Kolmitasoiset verbit ovat tyypillisesti muutosverbejä, selvimmin transitiiiviset ns. kausatiiviverbit, esim. *ajaa, kantaa, tuoda, vetää, viedä*, jotka pohjautuvat lokatiivipredikaatioon (*Isä ajoi auton Turusta Tampereelle. Riitta kantoi korin pihalta eteiseen.*), ja toisaalta *jauhaa, paistaa, tehdä, särkeä*, joiden perustana on nominaalipredikaatio (*Kokki paistoi kananpojan kypsäksi. Äiti särki maljakon säpäleiksi. Pekka teki käännöksestä valmiiksi.*). Ilmaus *Pekka teki käännöksestä valmiin* edellyttää syvärakenteessa upoteprosessia: *Pekka teki käännöksestä valmiin (käännöksestä) — Käännös oli valmis.*

Kategoriat saattavat muutenkin nivoutua eri tavoin toisiinsa ja tuottaa erilaisia variaatioita. Jos efektiivisen tason ablatiiviin sulautuu dynaamisen tason nominatiivi, syntyy transitiiivisten kausatiiviverbien muunnoksena refleksiiviverbien ryhmä: *juosta, hiihtää, mennä, tulla, lähteä*: nominatiivi käynnistää itse itsensä. Esimerkkilauseiksi soveltuvat vaikka *Lintu lentää puusta maahan. Saukko ui rantaan*. Efektiivisen tason ablatiivi voi jopa jäädä tyhjäksi ilmauksen perusluonteen siitä muuttumatta. Aktiivisen toimijan eli ergatiivin rooli ei suomen kielen kannalta ole kehyspiirteiden määrittelyssä olennaisinta. Verrat takoon toisiinsa lauseita *Isä ajoi auton Tampereelta Turkuun. Isä ajoi autolla Tampereelta Turkuun. Auto ajoi Tampereelta Turkuun*. Sama verbi hallitsee niissä erillisiä ergatiivi- ja nominatiivikategorioita, nominatiiviin sulautunutta ergatiivia ja pelkkää nominatiivia, eli toisin sanoen, verbi esiintyy kausatiivisena, refleksiivisenä ja passiivisena.

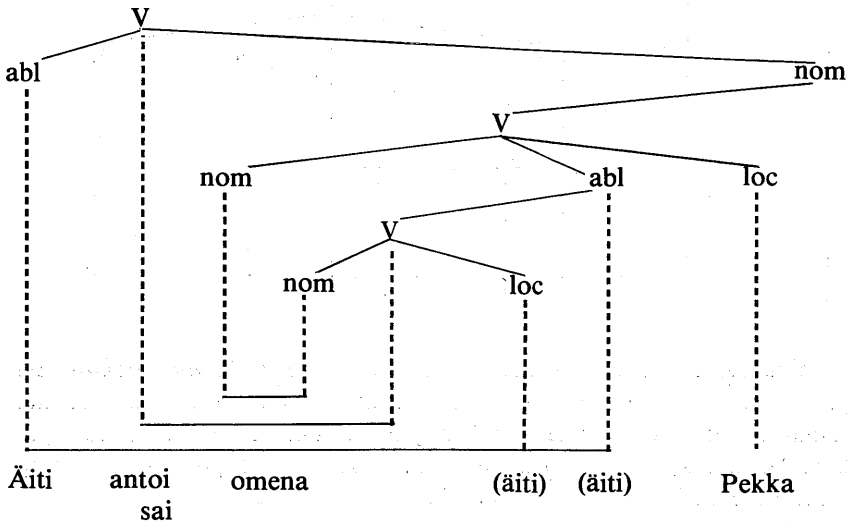
Itse asiassa verbi kaikissa näissä variaatioissa esiintyy kausatiivina, aiheuttajaverbinä, itse aiheuttajana vain vaihtelee ulkopuolinen, sisäinen ja tunnistamaton tekijä. Kantaverbi, joka voi esiintyä refleksiivisenä, saattaa esiintyä myös passiivisena riippuen siitä, minkälaisena nominatiivin piilokategoria reaalistuu (*Pekka ui rantaan. Puu ui rantaan.*). Ulkopuolisen kausatiivisuuden ja refleksiivisyyden vastakohtaisuus taas on vain yhden piilokytken varassa. Tätä tietä voidaan transitiivisesta kausatiivisuudesta päätyä jopa passiivisuuteen: *Ääni kantoi taivaaseen*. Vielä hankalampaa on tunnistaa passiivisuuden ja refleksiivisyyden vastakohtaisuutta silloin kun kehyspiirteiden derivaatio pohjautuu nominaalipredikaatioon. *Pekka kasvoi aikuiseksi* on ilmeisesti passiivinen sisällykseltään, samoin *Pekka tuli aikuiseksi*. Mutta entä *Pekka tuli ylioppilaaksi*?

Kolmikerroksiseen predikaatioon sisältyy runsaasti kytketyms- ja sulautumismahdollisuuksia. Efektiivisen tason ablatiivin ja dynaamisen tason nominatiivin yhteensulautuminen toi refleksiivisyyden piirteen. Edellä oli puhetta, että dynaamisen tason ablatiivi ja lokatiivi merkitsevät liikkeen tai muutoksen ääripisteitä. Mikäli liikkeen lähtöpiste sijoittuu liikkeen aiheuttajaan, efektiivisen ja dynaamisen tason ablatiivit samastuvat. Kausatiiviverbien enemmistö soveltuu tähän ryhmään: *antaa, heittää, iskeä, kaataa, kaivaa, maksaa, painaa, peittää, tunkea, koskea* jne. Yhtä hyvin voi liikkeen loppupiste sijoittua liikkeen aiheuttajaan. Efektiivisen tason ablatiivin ja dynaamisen tason lokatiivin sulautumista kuvastavat kehyspiirteissään esim. *löytää, nylkeä, ostaa ja ottaa*. Eräät verbit soveltuvat kumpaankin ryhmään: *Koira kaivoi luun maahan* ja *Koira kaivoi luun maasta*. Kytkeäisiin voi tulla mukaan myös dynaamisen tason nominatiivi, jolloin liikkeen lähtö- tai loppupiste sisältyy refleksiiviseen aiheuttajaan: *Aurinko laskee länteen ja nousee idästä*. (Ankarasti ottaen ilmauksen refleksiivisyys tietysti perustuu geosentrisen harhakäsitykseen.)

Myös dynaamisen predikaation ablatiivi ja lokatiivi voivat fuusioitua; silloin on kyseessä edestakainen liike, jonka lähtö- ja päätepiste sattuvat yhteen. Selvin esimerkki tästä on *käydä*-verbi, joka tietysti itse asiassa edustaa kaksinkertaista derivaatiota: *Pekka kävi kaupungissa* = *Pekka meni kaupunkiin* ja *Pekka tuli kaupungista*. Liikuntaa merkitsevät verbit saavat usein fuusioituneen ablatiivilokatiivin pintaan objektin sijassa: *Pekka juoksi pitkän matkan* (= eteni lähtö- ja päätepiteen välisen matkan).

Verbit, joiden derivaatio sisältää aivan samanlaiset kehyspiirteet, voivat kuitenkin pintakieliopissa reaalistua eri tavoin. Tästä ovat esimerkkeinä eräät aktiiviset ja passiiviset verbit, kantaverbeistä pari *saada—antaa* ja *kuulla*, jonka aktiivipariksi sopii johdos *kertoa*. Kai-

killä on samanlainen kolmikerroksinen derivaatio, kytkentöjä myöten:
(Äiti antoi omenan Pekalle. Pekka sai omenan äidiltä.):



Efektiiivisen ja dynaamisen tason ablatiivit ovat siis fuusioituneet, joten vaikuttajan osuus lankeaa joka tapauksessa dynaamisen tason ablatiiville. Mutta jos tämä ablatiivi subjektivoituu, saadaan aktiivinen versio (Äiti antoi omenan Pekalle); jos taas dynaamisen tason lokatiivi subjektivoituu (permutaation välityksellä), päädytään passiiviseen toteamukseen (Pekka sai omenan äidiltä), missä vaikuttaja esiintyy pinta-asussakin ablatiivimuotoisena.

Vielä on jäljellä efektiiivis-dynaaminen tyyppi, jossa dynaamisen tason ablatiivi ja lokatiivi jäävät tyhjiksi. Tyyppi on rinnakkainen niille efektiiivis-lokatiivisille verbeille, joiden lokatiivisuus jäi pinta-rakenteessa toteutumatta. Resultatiivisia verbejä ovat *juoda, imeä, karttaa, syödä, tappaa, tukea* ja *kokea*, vaikka ne eivät ilmaise aiheuttamansa prosessin lähtö- ja päätepisteitä:

a. ajaa, jatkaa, johtaa, kantaa, noutaa, tuoda, vetää, viedä, naida
Sotilaat toivat perunan Pommerista Suomeen.

b. ahtaa, antaa, iskeä, jakaa, kaataa, kytkeä, käskeä, kätkeä, kääntää, lukea, lyödä, maksaa, myydä, painaa, panna, peittää, polkea, puskea, sulkea, sylkeä, syöstä, tukea, valaa

Puhemies iski nuijan pöytään.

Pääryhmään soveltumattomilta vaikuttavat ensi näkemältä ainakin *lukea*, *maksaa* ja *tukea*. Pidän kuitenkin alkuperäisinä kehyspiirteitä 'lukea johonkin' (*Hänet luettiin pahantekijäin joukkoon*), 'maksaa jollekulle' (*Talonpojat maksoivat veronsa vouldille*), 'tukea johonkin' (*Vesat tuetaan seinään*), sillä näiden verbien esiintymiin nykykielessä yleisesti liittyvä statiivisuuden piirre on helpommin johdettavissa dynaamisuudesta kuin päinvastoin.

c. hakea, nitkeä, löytää, niittää, nuolla, nykeä, ostaa, ottaa
Kullervo löysi leivästä veitsen.

d. kaivaa

Koira kaivoi luun maahan. Koira kaivoi luun maasta.

Tyypissä voi erottaa alatyyppejä sen mukaan, esiintyvätkö dynaamisen tason ablatiivi ja lokatiivi erillisinä vai efektiivisen tason ablatiiviin fuusioituneina. Rajat eivät kuitenkaan ole selvät. Kokeilevasti on otaksuttu, että a-tyypin verbit yleensä hallitsevat erillisiä ablatiivi- ja lokatiivikategorioita, b-tyypin verbien derivaatiossa dynaamisen tason ablatiivi, c-tyypin verbeillä taas lokatiivi kytkeytyy efektiivisen tason ablatiiviin ja d-tyyppi voi fuusioitua kumpaan suuntaan tahansa.

e. saada, (kuulla)

Erikoistapauksissa ablatiivi esiintyy agenttina ja lokatiivi nousee subjektivoituneena pintaan. Ilmeisestikään 'kuulla' ei tässä viitekehyksessä ole primaari, vaan sisältää upotteen: 'saada tietää' tms.

1.1.2. Derivaatio pohjautuu nominaalipredikaatioon.

a. hoitaa, kalvaa, paistaa, piestä, puida, purra, raataa, särkeä
Koira kalvoi luun puhtaaksi. Pensaikko raadettiin viljelysalaksi.

b. luoda

Taiteilija loi savesta mestariteoksen.

c. jauhaa, tehdä, vuolla

Mylläri jauhoi jyvät jauhoksi. Mylläri jauhoi jyivistä viljaa.

Sisäisen muutoksen lopputulos ilmenee pintarakenteessa useimmiten dynaamista lokatiivia edustavana translatiivimuotona. Mikäli pintaan tuodaan muutosprosessin lähtökohta — erosijamuotoisena —, lopputulos esiintyy upotuksen tuottamana objektina. Tekemistä, valmistamista ilmaisevat verbit soveltuvat kumpaankin viitekehykseen.

Useat sisäistä muutosta ilmaisevat verbit voivat esiintyä myös lokatiivipredikaatioon palautuvissa kehyksissä: *Isä teki latoon oven. Pekka*

puri omenasta palan. Tällaisia ilmauksia, joissa objekti kuuluu kiinteänä osana erosijan osoittamaan kokonaisuuteen, ei kuitenkaan voi selittää yksinkertaisen proposition pohjalta.⁴

1.1.3. Statiivinen predikaatio voi edustaa kumpaa alaryhmää tahansa. Dynaamisen tason ablatiivi ja lokatiivi jäävät tyhjiksi, mutta verbin esiintymät ilmaisevat selvästi ulkonaista tai sisäistä muutosta.

imeä, juoda, kiistää, kokea, kiittää, niellä, pettää, syödä, tappaa
Kuka kokee katiskan? Isä nieli suuttumuksensa.

Ainakin *imeä, juoda, niellä* ja *syödä* näyttävät toisinaan reaalistavan dynaamiset sijansa myös pintarakenteessa: *Lapsi imi pullon tyhjäksi. Lapsi imi maidon pullostsa. Susi söi Punahilkkan suuhunsa.* Nämä voi kuitenkin tulkita joko upoterakenteiksi (Lapsi imi ja teki pullon tyhjäksi. Lapsi imi maidon; maito oli pullossa.) tai vahvikeilmaisuuksi (syödä ei voi muuta kuin suuhunsa).

1.2. Efektiivisen tason ablatiivi on sulautunut dynaamisen tason nominatiiviin = refleksiiviset kausatiiviverbit.

1.2.1. Derivaatio pohjautuu lokatiivipredikaatioon.

a. hiihtää, juosta, kiittää, kulkea, käydä, lentää, liittää, vierrä
Miehet hiihtivät talosta taloon.

b. jäädä, koskea, piillä, mennä
Tarzan piili viidakkoon.

c. alkaa
Opettaja alkoi alkeista.

d. lähteä, nousta, päästä, tulla
Romeo nousi parvekkeelle, Julia nousi vuoteesta.

Kuten transitiviverbien yhteydessä kävi ilmi, dynaamisen tason ablatiivi ja lokatiivi voivat molemmat esiintyä pintatasossa tai fuusioitua muihin kategorioihin.

Yleensä lienee totuttu pitämään 'koskea'-verbiä transitivisena: *Koskin hänen käteensä — Koskin häntä käteen.* Kuitenkin refleksiivinen tulkinta vaikuttaa primaarilta (saatoin itseni kosketukseen) ja transitivinen upoterakenteelta (vrt. edellä *Pekka puri omenasta palan*).

Nominaalipredikaatioon perustuvaa refleksiivien kantaverbin esiintymää ei voi varmasti esittää. Kyseeseen tulevat verbit (*tulla, kasvaa*) lienevät kuitenkin lähinnä passiivisia.

1.1.—1.2. Verbi voi edustaa sekä transitivista että refleksiivistä tyyppiä.

laskea, lappaa, tunkea.
Hölmöläinen tunki käärmeen pyssyyn. Väki tunki huoneeseen.

⁴ Vrt. A. Alhoniemi Eräistä suomen kielen paikallissijojen keskeisistä käyttötavoista Sananjalka 17 11.

Vaikka nämä verbit esiintyvät varsin usein refleksiiveinä, lienee perusteltua pitää transitiivista viitekehystä alkuperäisempänä. Luetteloon voisi lisätä koko joukon verbejä, esim. *ajaa, lyödä, puskea*, joita pitäisi lähinnä luonnehtia refleksiivis-passiivisiksi (*Pilvet ajavat yli taivaan. Aallot lyövät rantaan. Tuuli puski purjeisiin.*). Tässä kohdassa mainitut tapaukset eivät mielestäni enää kuulu primaarisen derivaation piiriin.

Edellä esitetystäkin näkyy, miten mielivaltaista transitiivien ja refleksiivien eriyttäminen itse asiassa on. Verbeillä on samanlainen derivaatio, vain kategorioiden kytketyisissä on eroa. Voi sanoa, että transitiiviset kausatiiviverbit ovat potentiaalisesti refleksiivisiä (edellisten esimerkkien lisäksi vaikka *Kalle panee toimeksi. Ahma syöksi poron niskaan.*). Sen sijaan refleksiiviset verbit eivät ole potentiaalisesti transitiivisia, mikä osoittaa, että pääryhmän piirissä tapahtuneen sekundaarisen derivaation kannalta transitiiviverbit edustavat kantaa, refleksiiviverbit johdosta. Kytkeä voi, mutta purkaa ei voi.

Semanttiselta kannalta voisi transitiivi- ja refleksiiviverbien rinnalle asettaa kolmantena päätyyppinä passiiviset verbit, joiden derivaatiossa efektiivisen predikaation ablatiivi jää tyhjäksi. Vaikeutena on se, että useimmat passiivisina esiintyvät verbit voivat esiintyä myös refleksiivisinä, ja ero riippuu usein vain makuvahteista. *Pekka kasvoi aikuiseksi* voi olla passiivinen tai refleksiivinen tapahtuma sen mukaan, mikä osuus prosessissa annetaan henkiselle kasvattautumiselle. Vain luonnonvoimia karakterisoivien verbien voi katsoa sijoittuvan yksiselitteisen passiivisiin kehyksiin, joissa nominatiivilla ei ole mitään osuutta tapahtuman kulkuun, olkoon sen tarkoite sitten elollinen (*kuolla*), eloton (*sataa*) tai puuttukoon pintarakenteesta kokonaan (*tuulla*).

1.3. Efektiivisen tason ablatiivi jää tyhjäksi = passiiviset kausatiiviverbit.

1.3.1. Derivaatio pohjautuu lokatiivipredikaatioon.

a. *sataa Satoi ensi lumen pimeältä taivaalta kylmään maahan.*

b. *päteä Lääke pätee kaikkiin tauteihin.*

c. *tuulla Tuulee idästä.*

d. *kuolla Tyranni kuoli kiukusta. Tyranni kuoli kiukkuun.*

1.3.2. Derivaatio pohjautuu nominaalipredikaatioon.

kuivaa, palaa, sulaa

Puro kuivi. Talo paloi poroksi. Lumi sulii sohjoksi.

Verbit *tuulla* ja *kuivaa*, joilla on äänteellisesti aivan identtinen nominipari, ovat erikoisasemassa. Edellinen sisältää itse oman nominatiivinsa (*tuulee* = *tuuli käy*), jälkimmäinen taas dynaamisen lokatiivinsa (*kuivaa* = *tulee kuivaksi*).

Kolmikerroksiseen predikaatioon perustuvien verbiesiintymien primaarinen derivaatio voidaan määritellä siten, että ylimmässä predikaatiossa verbi hallitsee ablatiivi- ja nominatiivikategorioita, sen alapuolella olevassa predikaatiossa taas nominatiivi-, ablatiivi- ja lokatiivikategorioita ja että pohjimmaisena on statiivinen verbaali- tai nominaalikategoria, joka on antonyymisuhteessa lähinnä ylempään, dynaamiseen predikaatioon. Lisäksi efektiivisen tason ablatiivi ja dynaamisen tason nominatiivi esiintyvät erillisinä kategorioinaan ja ovat pinta-tasossa tunnistettavissa. Ryhmän sisäinen sekundaarinen derivaatio ilmenee joko siten, että efektiivisen tason ablatiivi kytkeytyy dynaamisen tason nominatiiviin tai jää kokonaan tyhjäksi. Yhteisenä kaikilla tyypeillä on dynaamisuus, pisteestä toiseen tapahtuva liike. Pintakieliopin näkökulmasta dynaamiset verbit jakautuvat kolmeen ryhmään:

A. Verbit, joiden liike aiheutuu ulkoisesta, määriteltävästä tekijästä.

B. Verbit, joiden liike aiheutuu sisäisestä tekijästä.

C. Verbit, joiden liike aiheutuu määrittelemättömästä ulkoisesta tekijästä.

2. Kantaverbit, joiden kehyspiirteet perustuvat kaksinkertaiseen predikaatioon. Tähän pääryhmään kuuluvat statiiviset, muuttumatonta tilaa ilmaisevat verbit.

2.1. Efektiivisen tason ablatiivi esiintyy erillisenä kategoriana = transitiiviset verbit.

2.1.1. Derivaatio pohjautuu lokatiivipredikaatioon.

a. pitää

Ainoa statiivinen kantaverbi, jonka hallinnassa lokatiivi esiintyy erillisenä kategoriana pinta-asua myöten, on *pitää* (*Pidän häntä vankilassa. Pidän häntä arvossa.*). Verbi katsotaan kausatiiviseksi, mutta ainakin viimeksi mainitussa esimerkkilauseessa kausatiivisuus on vaikeasti perusteltavissa (En pidä häntä missään tilassa, vaan minulla on hänestä tietynlainen mielipide.).

b. kestää, kuulla, luulla, nähdä, potea, sietää, suoda, surra, tuntea
En kestä tätä epätietoisuutta. Leski suree miestään.

Tämän tyyppin verbeille on tunnusomaista, että efektiivisen tason ablatiivi ja statiivisen tason lokatiivi sulautuvat toisiinsa yhdeksi entiteetiksi, joka kohoo subjektivoituneena pintarakenteeseen. Verbit ilmaisevat tilaa, ominaisuutta tai mielialaa ja ovat siis voimakkaasti statiivisia. Kuitenkin niiden sukulaisuus a-tyyppiin (vrt. jälkimmäiseen esimerkkiin) on ilmeinen, joten niidenkin derivaatioon kuuluu efektiivinen taso, niin sanottu subjektiivisuuden pukinsorkka. Vaikka ne ehkä eivät olekaan toiminnallisia, ne ovat ainakin osallistuvia verbejä.

2.1.2. Derivaatio pohjautuu lokatiivis-nominaaliseen päällekkäispre-

dikaatioon.

pitää

Kyseeseen tulee sama verbi kuin edellisessä alaryhmässä. Sellainen esimerkki kuin *Pidän häntä pätevä*nä eroaa tyypiltään ilmaisusta *Pidän häntä arvossa* vain siinä, että nominaalipredikaatio on derivaation jossakin vaiheessa varustettava lokatiivin tunnuksin. Ilmauksen efektiivisyyteen viittaa sen parafrasi *Minusta hän on pätevä*, missä efektiivisen tason verbi jää vaille ilmaisinta, mutta ablatiivi on läpinäkyvästi edustuneena.

2.1.3. Statiivinen predikaatio jää tyhjäksi.

hokea, itkeä, laulaa, nauraa

Tyttö nauroi pojan kömpelyyttä.

Tällaiset verbit muodostavat irresultatiivisen paralleelin ryhmässä 1.1.3. luonnehdituille verbeille, joilla dynaaminen predikaatio jää tyhjäksi. Verbit ovatkin selvästi toiminnallisia; niiden statiivisuus on viitteellistä ja ilmenee lähinnä siinä, että niiden toiminta jää tuottamattomaksi.

2.2. Efektiivisen tason ablatiivi on sulautunut statiivisen tason nominatiiviin = refleksiiviset verbit.

Yksikään kantaverbeistä ei sinänsä näytä soveltuvan tällaisiin kehyksiin (johdoksista tulisi kyseeseen esim. *pysyä*). Kuitenkin *olla* jonkinlaisena mallinukkeverbinä saattaa esiintyä refleksiiviverbin viitekehyksissä: *Ole kotona! Ole lujana!*

2.3. Efektiivisen tason ablatiivi jää tyhjäksi = passiiviset verbit.

elää, kyteä

Ukko asuu metsässä. Tuli kytee pahnoissa.

Jos efektiivisen tason ablatiivi jää tyhjäksi, statiivisen verbin kehyspiirteisiin kuuluu itse asiassa vain yksi taso. Kuitenkin voi katsoa, että 'elämisen' tai 'kytemisen' ylläpitämiseen tarvitaan jokin ulkopuolinen vaikuttaja.

2.3.1. Statiivisen tason lokatiivi jää tyhjäksi.

jaksaa, joutaa, soida, voida

Miten jaksat? Metsän kannel soi.

Verbit ilmaisevat muuttumatonta, jatkuvaa tilaa.

Statiiviset verbit voidaan ryhmitellä samoin kuin dynaamisetkin:

A: Verbit, joiden tila jatkuu ulkoisen, määriteltävän tekijän vaikutuksesta.

B: Verbit, joiden tila jatkuu sisäisen tekijän vaikutuksesta.

C: Verbit, joiden tila jatkuu määrittelemättömän ulkoisen tekijän vaikutuksesta.

3. Kantaverbi, jonka kehyspiirteet pohjautuvat yksinkertaiseen predikaatioon.

olla

Statiivisen predikaation *olla* on tavallaan vain kopulan asemassa myös lokatiivisessa suhteessa. Verbaaliseksi ilmaus tulee sen johdosta, että se reaalistuu verbiin viittaavan lokatiivin tunnuksen avulla. Statiivisessa nominaalipredikaatiossa ei tietenkään ilmene verbin valenssia.

Yllä on kantaverbien kehyspiirteitä selvitetty primaarisen piiloderivaation keinoin. Sen ohella on myös sekundaarista derivaatiota, johon on jo viitattu. Silloin verbi aivan kuin pinnan alla siirtyy tyypistä toiseen. Prosessi ilmenee uusina kytkentöinä tai tyhjiksi jääneinä piilokategorioidena tai kerrannaispredikaatioina, millä tarkoitan sitä, että samaa predikaatiota sovelletaan jonkin verbin derivaatioon toistamiseen, yleensä niin, että dynaamisen tason yläpuolelle sijoittuu uudestaan statiivinen taso, joka jo pohjimmaisena kuuluu verbin derivaatioon.

4. Sekundaarinen piiloderivaatio.

4.1. Piilokytkennät.

Dynaamisista transitiiviverbeistä johdetaan refleksiiviverbejä liittämällä efektiivisen tason ablatiivi dynaamisen tason nominatiiviin. Kyseeseen tulevat *iskeä, lyödä, panna, puskea, kantaa, vetää, viedä*, potentiaalisesti kaikki transitiiviset kausatiiviverbit (vrt. edellä s. 19). Sen sijaan kytkentää ei voi pinnan alla purkaa eli refleksiiviverbeistä ei tule transitiiveja (*juosta, kulkea, kiittää, lähteä, tulla* pysyvät refleksiiveinä).

Dynaamisista transitiiviverbeistä johdetaan passiivisia verbejä jättämällä efektiivisen tason ablatiivi tyhjäksi. Esimerkkejä tällaisesta derivaatiosta ovat *Tuuli puski purjeisiin. Ääni kantoi taivaaseen* (edellä ss. 14, 19). On ilmeistä, että transitiivisesta ilmauksesta kulkeudutaan passiiviseen refleksiivisen väliasteen kautta (vrt. *Sonni puski seinään*).

Mikäli semanttis-pragmaattiset näkökohdat sallivat, refleksiiviverbit voivat aina esiintyä passiiviverbin viitekehyksissä: *Lintu lensi puusta. Lehti lensi puusta.*

Passiiviverbit eivät toisaalta ylimalkaan esiinny refleksiiveinä, transitiivisuudesta puhumattakaan. Tyhjää efektiivisen tason ablatiivia ei siis voi täyttää eikä kytkeä. Poikkeuksina mainittakoon *Hän paloi innosta/intoa. Hän kasvoi* (= kasvattautui) *vastuuntuntoon. Hän kuoli maailmalle. Hän eli vain kostolleen.* Tässäkin pragmaattiset tekijät ovat ratkaisevina.

4.2. Pälletkäs- ja rinnakkaisderivaatiot.

Dynaamisten verbien muutosta ilmaisevat ablatiivi ja lokatiivi jäävät usein tyhjiksi pintakieliopin tasolla, mutta sisältyvät silti implikoituneina derivaatioon: *Isä ajaa autoa. Lokki lentää. Tuuli tuo venettä.*

Edellä mainitut esimerkit voidaan tulkita myös toisin. Ne saattavat joissakin yhteyksissä merkitä ”Isä ajaa autoa, lokki lentää, tuuli tuo venettä juuri puheena olevana hetkenä” tai ”Isällä on sellainen ammatti

tai harraste että hän ajaa autoa” ja ”Lokki on sellainen olento, että se lentää”. Yksittäisen tai toistuvan dynaamisen predikaation ylle sijoittuu statiivinen päällekkäisderivaatio, ja ilmauksista tulee kontinuaatiivisia tai iteratiivisia. Jähmettynyt yksittäispredikaatio viittaa statiiviseen lokatiivipredikaatioon, iteratiivinen taas ominaisuutta ilmaisevana liittyy nominaalipredikaatioon. Paikalleen jähmettynyt dynaaminen verbi voi statiivipredikaatiosta huolimatta saada totaaliobjektin: *Lumi peitti maan* = *Maa oli lumen peitossa*, koska statiivinen tilanne kattaa koko objektin. (Aivan samoin dynaaminen predikaatio voi saada partiaaliobjektin, mikäli toiminta kattaa vain osan objektin tarkoitteesta: *Hiiri söi juustoa, mutta ei mennyt satimeen.*) Refleksiiviverbeistä on todettavissa vastaavanlaisia duratiivista tai iteratiivista aspektia osoittavia esimerkkejä: *Leipä menee kuin kuumille kiville. Tarzan piili viidakossa.*

Statiivisuus voi olla myös rajallista: jokin ilmiö pysyy sellaisenaan määriteltyjen alku- ja päättepisteiden välillä, joita ablatiivi ja dynaaminen lokatiivi ilmaisevat: *Silmäkulmasta suupieleen kulki leveä arpi. Hän jakaa ihmiset hyviin ja pahoihin.* Jokin tapahtuma on luonut tilanteen, joka on määräpuitteissa jäänyt vallitsevaksi.

4.3. Kytkentää ja päällekkäispredikaatiota voidaan soveltaa samaan kohteeseen. Tästä sopivat esimerkeiksi *Aurinko paistaa kirikkaasti. Aurinkoöljy myy hyvin*, joissa ”normaalisti” transitiivinen verbi esiintyy passiiviverbin viitekehysissä ja ilmentää jatkuvaa tai toistuvaa tekemistä.

4.4. Semanttiset siirtymät.

Sekundaarisessa derivaatiossa on pohjimmiltaan kyse roolinmuutoksista. Piilokytkennässä suunta käy aktiivisuudesta passiivisuuteen, ergatiivi — nominatiivi -akselilla, päällekkäisderivaatioissa taas dynaamisuudesta statiivisuuteen, siis vastakkain ovat ablatiivi ja statiivinen lokatiivi. On selvää, että eräät verbit edellyttävät toimivaa, aktiivista osallistujaa. Passiiviverbeinä ne ovat valepukuisia; ne tarkoittavat muuta kuin mitä ne merkitsevät. Ilmaus *Tauti tappoi tuhansia* ei tietenkään ole transitiivinen muuta kuin pinta-asultaan. Sen varsinainen sanoma on *Tuhannet kuolivat tautiin*, eli pintarakenteessa ”toimivan” subjektin paikalle sijoittunut *tauti* onkin tulkittava subjektivoituneeksi dynaamiseksi lokatiiviksi. *Hauki painaa kilon ja maksaa kuusi markkaa* tarjoaa esimerkin subjektivoituneesta statiivisesta lokatiivista (*Hauella on painoa kilo ja hintaa kuusi markkaa*). Usein valeasuisista transitiivi-ilmauksista puuttuu pintarakenteen subjekti kokonaan: *Päättäni särkee, kantapäätäni kalvaa*. Luonteenomaista on myös statiivinen päällekkäispredikaatio, joka saattaa kätkeytyä pinnallisesti aivan dynaamisiin kehyksiin: *Vetää kaikista ovista*.

4.5. Piiloupotukset.

Kuten edellä olevista esimerkeistä näkyy, sekundaarinen piiloderivaatio päällekkäispredikaatioineen ei enää varsinaisesti kuulu ilmauksen ytimeen. Suomen kielen osalta se tuo esiin totaalisuuden ja partiaalisuuden, resultatiivisuuden ja irresultatiivisuuden, yksiköllisyyden ja monikollisuuden vastakohtaisuuden, mikä liittyy sen tempuselementtiin.⁵ Itse asiassa nominikategorioiden muotoa muuntelemalla jokaisesta dynaamisesta verbistä voidaan tehdä iteratiivinen ja sitä tietä statiivinen (*Hän särkee marmoria kivilouhoksessa = tekee sitä ammatikseen*). Toisaalta statiivisista verbeistä näyttää tulevan vaivatta dynaamisia: *Väinämöinen lauloi Joukahaisen suohon. Tyttö itki siniset silmänsä punaisiksi*. Yksinkertaisesta pinta-asustaan huolimatta ilmaukset sisältävät upotteen: *Väinämöinen lauloi (kunnes) Joukahainen (painui) suohon, Tyttö itki (kunnes) siniset silmänsä (tulivat) punaisiksi*. Upotus tarjoaa selityksen myös eräiden resultatiiviverbien outoon käyttäytymiseen: *Muna särjettiin kulhoon = Muna särjettiin (se putosi) kulhoon*.⁶

4.6. Mutaatiot

Joissakin tapauksissa verbi on siirtynyt äkillisesti tyypistä toiseen, näköjään ilman kytkentöjen tai päällekkäispredikaatioiden myötävaikutusta. Selvin esimerkki tästä on *alkaa*, joka nykykielessä on omaksunmassa *aloittaa*-verbin funktiot: *Pappi alkoi saarnansa — Pappi alkoi saarnata — Pappi aloitti saarnansa*.

Statiivinen päällekkäispredikaatio taas ilmeisesti on aiheuttanut sen, että *lukea* ja *raataa* ovat nykykielessä olennaisesti irresultatiivisia verbejä.

Piiloderivaation mahdollisuudet ovat rajattomat. Semanttisten siirtymien ja piiloupotteiden monimutkaistamana se lonkeroituu koko kielen läpikäyväksi systeemiksi, jota ehkä ei voi selittää, mutta joka kuitenkin on otettava selityksissä huomioon.

EEVA KANGASMAA-MINN: *On unmarked verb derivation in Finnish*

The purpose of derivation is to make new words from those already existing in a language. In the Finno-Ugric languages, affixation — more explicitly suffixation — is the typical means of word formation. There exists, however, a derivation with no visible signs to mark the change in the syntactic and semantic behaviour of the new word. This is most apparent in the finite verb forms, where seemingly

⁵ Siro mt 12.

⁶ Alhoniemi mt 10.

the same verb may occur in a variety of frame features, e.g. Riitta *laski* korin maahan 'Rita put the basket down' (transitive). Aurinko *laski* mereen 'The sun went down (into the sea)' (intransitive). Roope-setä *laski* rahojaan 'Uncle Scrooge counted his coins' (transitive — iterative). It may be tentatively assumed that one among the frame features represents the basic syntactic relations of the verb in question and that the other occurrences are due to hidden or unmarked derivation.

I have studied 120 underived Finnish verb bases and tried to analyze their behaviour in various syntactic environments. A linguistic utterance pertains to an identification or to a situation. Thus we get the two basic types of sentences: a predication based on a noun: *Lintu on harmaa* 'The bird is grey' and a predication based on a verb: *Lintu on puussa* 'The bird is in the tree'. They are both stative utterances, since they represent an unaltering state of things. A stative utterance can be made dynamic by means of a dynamic predication which indicates movement from one place or from one situation to another: *Lehti lensi puusta maahan* 'The leaf fell from the tree to the ground'. *Lehti tuli keltaiseksi* 'The leaf turned yellow'. In addition to the stative and the dynamic predications there is a third type of predication which covers the stative and dynamic or — in the case of stative verbs — only the stative predication, which I call effective. It represents the force which effects a change or maintains a situation.

The sentences: *Riitta laski korin maahan* 'Rita put the basket down' *Purjehtija laski valkamaan* 'The sailor let himself into harbour' *Aurinko laski mereen* 'The sun came down (into the sea)' contain examples of the three types of effective forces. 1. The situation is changed or maintained by a definable outside agency. 2. The situation is maintained by an inside agency. 3. The situation is changed or maintained by an indefinable outside agency. In the first sentence, the agent and the object are separate, in the second the agent coincides with the object and in the third there is no agent to be expressed or imagined. Verbs of the first type, so-called transitive verbs, can occur as representatives of the second or reflexive type (by fusing the agent of the effective predication with the nominative of the lower predication) but not vice versa. *Merimies tunki laivaa pulloon* 'The sailor forced the ship into the bottle' ~ *Merimies tunki laivaan* 'The sailor forced himself on board the ship'. Verbs of the third group, which may be called passive, are hard to separate from the reflexive group, as in the examples *Lintu lensi maahan* 'The bird flew to the ground' and *Lehti lensi maahan* 'The leaf flew (fell) to the ground'. In Finnish the opposition of dynamic (ablative) and stative (locative) is more relevant than the opposition of animate (ergative) and inanimate (nominative).

Any dynamic expression in Finnish can be made stative by adding a secondary stative predication above the effective. *Lumi peitti maan* 'The ground was covered with snow' is essentially a dynamic expression ('The snow covered the ground'), but it can be 'frozen' to indicate the result of the action: the snow fell to the ground and once fallen remained there. Likewise, a dynamic predication may be repeated to indicate an iterative action: *Roope-setä laski rahojaan* 'Uncle Scrooge counted his coins' i.e. put them down repeatedly, one by one. These examples illustrate the mechanics of secondary unmarked derivation. The possibilities of secondary derivation are seemingly inexhaustible. Involving the processes of embedding and semantic change it penetrates the language and forms a system which may or may not be explained, but which has to be regarded as one possible explanation of linguistic diversities.